

למנוע את הרצח הבא

אלימות המשכית

התכנית למאבק באלימות נגד נשים: רק חלק מהתקציבים עבר, המשך היישום - בערפל.

על פי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, בשנת 2019 לא הועברו 28.7 מיליון ש"ח שנדרשים ליישום התכנית | בהיעדר ממשלה תתוקצב התכנית ב-2020 ב'תקציב המשכי', ולכן לא תגדל כמתוכנן - ואף תצומצם

מאת [טל כרמון](#) **דבר** עדכון אחרון: 25.11.2019, 14:20

מרכז המחקר והמידע של הכנסת פרסם נתונים על תקצוב התכנית הבין משרדית למניעה וטיפול באלימות במשפחה לרגל יום המאבק באלימות נגד נשים המצוין היום. על פי הנתונים, התכנית תוקצבה ויושמה באופן חלקי, מה שגרם לדחיית היישום המלא שלה לשנת 2024. בנוסף לא ברור מה יהיה עם התכנית ב-2020, כשלא אושר תקציב והמדינה פועלת על בסיס "תקציב המשכי".

התכנית הבין-משרדית למניעה וטיפול באלימות במשפחה תוכננה על ידי ועדה בין-משרדית שהוקמה על רקע הצורך בשיתוף פעולה בין גורמי המקצוע השונים המעורבים בטיפול בנפגעי האלימות במשפחה. בשנת 2017 ועדת השרים למאבק באלימות אימצה את עיקרי תכנית הפעולה שהוצגו בפניה והתחייבה לפעול ליישומה. ועדת השרים קבעה שהתקציב לתכנית יעבור ממשרד האוצר למשרד הרווחה והוא יקצה ממנו למשרדים האחרים ששותפים בתכנית. אבל, ועדת השרים לא קבעה מהו התקציב ומה המקור התקציבי שלו. על פי הערכות שהוצגו על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים והמשרד לביטחון הפנים, העלות הנדרשת בשנת היישום המלאה של התכנית היא כרבע מיליארד ש"ח (תקציב תוספתי של כ-50 מיליון ש"ח בשנה על פני חמש שנים).

בגלל המצב הפוליטי שבו לא עבר תקציב ל-2020, לא ברור כיצד יימשך תקצוב התכנית במסגרת העבודה לפי תקציב המשכי, שכן לא כל התקציב שהועבר במהלך השנים ליישום התכנית נכלל בבסיס התקציב של המשרד

החל משנת 2017 הועברו תקציבים תוספתיים לבסיס התקציב של התכנית באופן הבא: בשנת 2017 הועבר סכום של שמונה מיליון ש"ח, בשנת 2018 הועברו 12 מיליון ש"ח ובשנת 2019 הועברו 30 מיליון ש"ח נוספים, כך שסך התקציב שהועבר ליישום התכנית בשנת 2019 עומד על כ-50 מיליון ש"ח בבסיס תקציב התכנית. הסכומים שהועברו בפועל היו נמוכים מהסכומים הנדרשים ליישום מלא של תכניות העבודה המקוריות ונוצר פער מצטבר בבסיס התקציב של התכנית. בהמשך לכך, עודכנו שלבי היישום בכל אחת מהשנים הבאות, ופריסת יישום התכנית הוארכה עד לשנת 2024, ובתוך כך, בגלל המצב הפוליטי שבו לא עבר תקציב ל-2020, לא ברור כיצד יימשך תקצוב התכנית במסגרת העבודה לפי תקציב המשכי, שכן לא כל התקציב שהועבר במהלך השנים ליישום התכנית נכלל בבסיס התקציב של המשרד.

תקצוב התוכנית בשנת 2019

עלות שנתית	סעיף בתוכנית
₪340,000	מטה ניהול התוכנית
₪1,000,000	מוקד 118
₪1,400,000	פיתוח כלים והכשרות ותוכנית מניעה "חברות זוגיות"
₪11,560,000	תקנים עו"ס אלימות ילדים
₪10,200,000	תקנים עו"ס אלימות גברים
₪8,500,000	תקנים לטיפול באזרחים ותיקים
₪3,900,000	תקציבי פעולה לתקנים לילדים, גברים ואזרחים ותיקים
₪2,851,500	מרכזי יום, הוסטלים ומרכזי ערב לטיפול בגברים אלימים
₪5,133,500	מרכז חרום והגנה רב תחומי לנפגעי אלמ"ב
₪1,020,000	עו"ס משטרה
₪2,200,000	סקר לאומי
₪652,500	דירות מעבר
₪48,757,500	סה"כ עלות התכנית
₪28,732,500	תוספת נדרשת לבסיס התקציב לעומת 2018

תקצוב התכנית הממשלתית מאבק באלימות נגד נשים בשנת 2018 (גרפיקה: אידאה)

הסעיפים העיקריים שתוקצבו עד לשנת 2019 הם: 60 תקני עובדים סוציאליים לטיפול בגברים בסך של 10.2 מיליון ש"ח; 68 תקנים לעובדים סוציאליים לטיפול בילדים עדים לאלימות במשפחה בעלות של 11.6 מיליון ש"ח; 50 תקנים של עובדים סוציאליים לטיפול באזרחים וותיקים בעלות של 8.5 מיליון ש"ח; ביצוע הכשרות בין-משרדיות לאנשי מקצוע ממשרדי הממשלה השונים העובדים בשטח; כמו כן, תכנית המניעה של משרדי החינוך והרווחה פועלת כיום ב-120 בתי ספר ועתידה להתרחב לבתי ספר נוספים.

התכנון המעודכן לשנת 2020 כולל: פתיחת מרכזי חירום למתן שירות רציף של 24 שעות ביממה, שבעה ימים בשבוע, לנפגעי אלימות במשפחה; הקצאת 60 תקנים של עובדים סוציאליים לתכלול נושא האלימות במשפחה ברשויות; מעקב אחר התקצוב של התכנית הבין-משרדית למניעה ולטיפול בתופעת האלימות במשפחה ברשויות המקומיות ולהובלת שיתופי הפעולה הנדרשים; ביצוע סקר לאומי לבדיקת היקף התופעה וטיבה וקביעת מדדי הצלחה לבדיקת התוצאה ויעילות התכנית הבין-משרדית ותוצאותיה; כמו כן מתוכנן פיתוח מענים לנערות ונשים הנמצאות בסכנת חיים וטעונות הגנה.

תקצוב התוכנית בשנת 2018

עלות שנתית	סעיף בתוכנית
₪500,000	מטה ניהול התוכנית
₪4,300,000	מוקד 118 וכונניות ברשויות המקומיות
₪1,300,000	פיתוח כלים והכשרות, קמפין לרשות לקידום מעמד האישה ותוכנית מניעה "חברות וזוגיות"
₪4,800,000	תקנים עו"ס אלימות ילדים ותקצבי פעולה לתקנים
₪4,125,000	תקנים לטיפול באזרחים וותיקים ותקצבי פעולה לתקנים
₪1,000,000	סקר לאומי
₪2,200,000	חוקרי משטרה - העברה למשרד הביטחון
₪20,025,000	סך הכל

תקצוב התכנית ממשלתית מאבק באלימות נגד נשים בשנת 2019 (גרפיקה: אידאה)

התקציב שהועבר עד כה לביצוע התכנית הוקצה בין היתר לתחומים הבאים: סכום של 4.8 מיליון ש"ח הוקצו לתקנים לעובדים סוציאליים בתחום אלימות ילדים ותקציבי פעולה לתקנים אלו. מתוכם, סכום של 4.5 מיליון ש"ח הוקצה לתקנים של העובדים הסוציאליים, סכום השקול לתקצוב של כ-26.5 תקנים. תקציב של כ-4.1 מיליון ש"ח הוקצה לתקנים לעובדים סוציאליים בתחום האלימות נגד אזרחים וותיקים ולתפעולם. מתוכם, סכום של 4.0 מיליון ש"ח הוקצה לכ-23.5 תקנים ובנוסף תוקצב סכום של כ-0.12 מיליון ש"ח כתקציב פעולה לתקנים אלו.

התקצוב החלקי של התכנית הביא לכך שהוועדה נדרשה לקבוע סדרי עדיפויות בתקצוב מרכיבי התכנית השונים בהתאם לתקציב בפועל, כך שחלק מהנושאים תוקצבו בצורה חלקית או לא תוקצבו כלל באותה שנה

מוקד 118 תוקצב בסכום של 1.8 מיליון ש"ח והכונניות ברשויות המקומיות תוקצבו בסך של 2.5 מיליון ש"ח.

סכום של 2.2 מיליון ש"ח הועבר למשרד לביטחון הפנים לצורך תקצוב תקנים לחוקרי משטרה העוסקים באלימות במשפחה. מהמשרד לביטחון הפנים נמסר כי סכום זה התווסף למקורות תקציביים פנימיים מתקציב המשרד לצורך הקמת מחלקי משטרה ב-16 תחנות משטרה הכוללים 30 תקנים תוספתיים לחוקרי אלימות במשפחה.

נשות מרחב נצרת בנעמת בהפגנה נגד אלימות כלפי נשים. צילום: מרחב נצרת

התקצוב החלקי של התכנית הביא לכך שהוועדה נדרשה לקבוע סדרי עדיפויות בתקצוב מרכיבי התכנית השונים בהתאם לתקציב בפועל, כך שחלק מהנושאים תוקצבו בצורה

חלקית או לא תוקצבו כלל באותה שנה. עם זאת, יש לבחון האם הנושאים שלא תוקצבו במסגרת התקציב שהוקצה לתכנית תוקצבו על ידי המשרד במסגרת אחרת.

על פי נתוני תכנון התקצוב המקורי של התכנית, סעיף התכנית העוסק במענה לנשים בסיכון גבוה ובסכנת חיים מתמשכת במדינות בעלות הסדר בחו"ל היה אמור להיות מתוקצב בסכום של 0.6 מיליון ש"ח בשנת 2018, אך בפועל נושא זה לא תוקצב כלל. לדברי משרד הרווחה, נושא זה בוצע ותוקצב במסגרת אחרת בהתאם לצורך שהתעורר.

הסעיף של מענה טיפולי לילדים ובני נוער במרכזים למניעת אלימות במשפחה תוקצב ב-4.8 מיליון ש"ח לעומת תקציב של 20 מיליון ש"ח על פי התכנון המקורי.

סעיף העוסק במענים בקהילה לאזרחים וותיקים תוקצב בפועל ב-4.125 מיליון ₪ לעומת תקציב של 10.9 מיליון ש"ח על פי התכנון המקורי.

סעיפים נוספים בתכנית העוסקים בהכשרות ובהסברה תוקצבו אף הם בסכומים הנמוכים מהסכומים שנקבע בתכנון המקורי. כתוצאה מהתקצוב החסר ישנו עיכוב בתחום של פיתוח שירותים חדשים על פי משרד הרווחה, וכן מצטמצמת היכולת לבצע פעולות רוחב מורכבות. כמו כן נציין, כי הנתונים בכתבה מתייחסים לתכנון על פי התקציב שהוקצה. עם זאת, עדיין אין בידינו נתונים על הביצוע בפועל של התכנית, בכפוף ליישום כל התכניות ואיוש התקנים שתוקצבו.

סיכום 2019 – מה כן נעשה?

בשנת 2019 הועבר למשרד הרווחה סכום של כ-30 מיליון ש"ח נוספים לבסיס התקציב של התכנית, סכום הנמוך ב-20 מיליון לתקצוב הנדרש על פי התכנית המקורית.

מהנתונים עולה כי סך הכול עלות יישום התכנית לשנת 2019 על מרכיביה השונים היא 48.8 מיליון ש"ח, ועל כן יש צורך בתוספת לבסיס התקציב בסך של 28.7 מיליון ש"ח לעומת התקציב שהוקצה בשנת 2018. מניתוח נתוני תקצוב התכנית לפי הסעיפים השונים עולה, בין היתר, כי תוגבר מערך השירותים ברשויות המקומיות וביחידות המגוונות הפועלות בשטח:

סעיף תקני העובדים הסוציאליים לטיפול בילדים עדים לאלימות במשפחה תוקצב בכ-11.6 מיליון ש"ח עבור 68 תקנים (תוספת של 41.5 תקנים). סעיף תקני העובדים הסוציאליים לטיפול באלימות גברים במרכזים לטיפול באלימות במשפחה תוקצב ב-10.2 מיליון ש"ח עבור 60 תקנים. לסעיפים אלו נוסף תקציב פעולה של 2.4 מיליון ש"ח.

סעיף תקני העובדים הסוציאליים לטיפול באלימות כנגד אזרחים וותיקים המאפשר לאזרחים וותיקים לדווח במקרה של התעללות ולקבל טיפול, תוקצב ב-8.5 מיליון ש"ח עבור 50 תקנים (תוספת של 26.5 תקנים) ובנוסף ניתן תקציב פעולה לתקנים אלו בסך של 0.5 מיליון ש"ח.

סכום של כ-2.8 מיליון ש"ח הועבר לתקצוב תחום הגברים האלימים: מרכזי יום לטיפול בגברים אלימים, הוסטל לטיפול ומרכז ערב לגברים אלימים.

6 תקנים של עו"ס משטרה (סך של כ-1.0 מיליון ש"ח) הועברו מתכנית "עיר ללא אלימות" של המשרד לביטחון הפנים למשרד הרווחה כחלק מהמגמה של ריכוז הנושא בידי משרד הרווחה. תקנים אלו נותנים מענה ל-11 ישובים. "עו"ס משטרה" היא תכנית משותפת למשרד הרווחה ולמדור נפגעי עבירה במשטרת ישראל, הפועלת משנת 2000. יש לציין כי בתכנית "עיר ללא אלימות" עדיין קיימים 9.5 תקנים של עו"ס משטרה הפועלים ב-19 ישובים ובהם גם תקן לישובים הערביים. במסגרת המודל האזורי פועלים עוד 6 תקנים הנותנים מענה ל-20 ישובים ערביים.

הפגנת העובדות הסוציאליות בבאר שבע. (צילום: איגוד העובדים הסוציאליים)

0.6 מיליון ש"ח הופנו לתקצוב הכשרות בין משרדיות לאנשי מקצוע ממשרדי הממשלה השונים העובדים בשטח שיש לעבודתם נגיעה בתחום האלימות במשפחה. ההכשרות נערכות לעובדים ממשרדי הבריאות, החינוך, הרווחה, משירות בתי הסוהר ועוד, ונועדו ליצור שפה משותפת וממשקי עבודה בין אנשי המקצוע.

0.8 מיליון ש"ח הופנו לתכנית המניעה "חברות וזוגיות ללא אלימות". תכנית "חברות וזוגיות ללא אלימות" היא תכנית משותפת למשרד החינוך והאגף לשירותים חברתיים ואישיים במשרד הרווחה. התכנית פועלת כיום ב-120 בתי ספר ועתידה להתרחב לבתי ספר נוספים ותכניה מותאמים גם לאוכלוסייה הערבית וגם לאוכלוסייה הדתית בישראל.

מיליון ש"ח הופנו לתקצוב קו חירום 118 של משרד הרווחה המפתח מענה מוכוון לגברים במעגל האלימות במשפחה והמטרה היא להגיע למספר הרב ביותר של גברים שניתן.

סכום של כ-5.1 מיליון ש"ח הוקצה לטובת הקמת 2 מרכזי חירום והגנה רב-תחומיים לנפגעי אלימות במשפחה. המרכזים מתוכננים לפעול 24 שעות ביממה, שבעה ימים בשבוע ויכללו גם דירות קלט. המרכזים עדיין לא נפתחו, אולם בחודשים הקרובים צפוי להיפתח המרכז בתל-אביב הנמצא בהליכי מכרז אחרונים

כאמור, גם בשנת 2019 התקציב שהועבר ליישום התכנית היה נמוך מהתקציב שהופיע בתכנית המקורית, והוועדה נדרשה לקבוע סדרי עדיפויות בהתאם לתקציב בפועל, כך שגם בשנה זו חלק מהנושאים תוקצבו בצורה חלקית או לא תוקצבו כלל. עם זאת, יש לבחון האם הנושאים שלא תוקצבו במסגרת התקציב שהוקצה לתכנית תוקצבו על ידי המשרד במסגרת אחרת.

על פי תכנון התקצוב המקורי של התכנית, סעיף התכנית העוסק באמצעי הגנה – הרחבת סל אמצעי ההגנה הפיזיים למאוימים, היה אמור להיות מתוקצב בסך של 5.0 מיליון ₪ בשנת 2019 אולם בשל העדר תקציב, לא תוקצב בפועל.

אזיק אלקטרוני (צילום: Jérémy-Günther-Heinz Jähnick/ wikimedia) :

סעיף העוסק בתחום הנתונים למחקר ותוצאות – הקמת מערך מדידה לתכנית למניעה ולטיפול באלימות במשפחה, היה אמור להיות מתוקצב בסך של 4.0 מיליון ש"ח, אך לא תוקצב בפועל.

תחום ההכשרות בתכנית היה אמור להיות מתוקצב על פי התכנון המקורי בסך של 1.26 מיליון ש"ח, אך תוקצב בפועל ב-0.6 מיליון ש"ח. בתחום זה כלולים סעיפים העוסקים בפיתוח תכנית הכשרה לגורמים המבצעים הערכת מסוכנות במשרדים השונים, פיתוח כלי איתור וזיהוי איתותים בקרב ילדים ובני נוער, הכשרות לקציני מבחן, הכשרות לעובדי השירות להתמכרויות ולאבחון וטיפול בגבר האלים, הכשרות לחוקרי אלימות במשפחה בנושא התעללות באזרחים וותיקים ועוד.

התחום העוסק במענה לגבר היה אמור להיות מתוקצב בסך של 18.0 מיליון ש"ח בתכנית המקורית ובפועל תוקצב בסך של 2.8 מיליון ש"ח בלבד. סעיף ההסברה תוקצב אף הוא בחסר.